

Nona ivakaro e ka dina. Sa yalataka kina o Koya vei keda: “Ia kevaka ko sa muria na noqu vunau ka vosota me yacova na i vakataotioti ko na rawata na bula tawamudu . . .”¹⁹

E vakasalataki keda tale: “Koi au na Turaga, au sa yalololoma ka lomani ira era sa rerevaki au, ia sa ka ni *marau* meu vakalagilagi ira era sa qaravi au ena yalo sa dina ka dodonu, me yacova na i vakataotioti.”²⁰

Na talairawarawa ki na ivakaro ni Turaga e vakarautaka vei keda na nui-dei ena noda salatu digitaki, e rawa kina vei keda meda rawata na Nona veidusimaki kei na veivakasalataki ni da sa sasagatata tiko ka solia vei keda na madigi meda vakataka na noda iVakabula, o Jisu Karisito ka lesu ki na itikotiko nei Tamada.

Sa noqu masu ni da sasagatata tiko ena veisiga meda talairawarawa cake ki na lawa, cakacaka vakalotu, kei na ivakaro ni kospeli i Jisu Karisito ni rawa me na vakalougatataka cake vakalevu o Koya na noda bula.

Au sa vakadinadintataki ni talairawarawa ki na ivakaro ni Kalou ena kauta mai na veivakalougatataki ni lomalagi; ka rau bula tiko na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito; ni sa vosa ni Kalou na iVolā i Momani, kei Peresitedi Thomas S. Monson sa parofita ni Turaga ena noda gauna oqo, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IVAKAMACALA

1. Harold B. Lee, cavuti ena Stephen W. Gibson, “Presidency Meets the Press,” *Church News*, July 15, 1972, 3.
2. 1 Tui 11:11.
3. 1 Tui 11:28.
4. 1 Tui 11:31.
5. 1 Tui 11:38.
6. Raica na 1 Tui 11:40.
7. Raica na 1 Tui 12:2–3, 20.
8. Raica na 1 Tui 12:25–30
9. Raica na 1 Tui 14:10, 15–16.
10. 2 Tui 5:1.
11. Raica na 2 Tui 5:5–6.
12. 2 Tui 5:10.
13. Raica na 2 Tui 5:11–14.
14. 1 Nifai 2:10.
15. 1 Nifai 3:3.
16. 1 Nifai 3:5.
17. Raica na *History of the Church*, 1:20–21, kei na V&V 3; 10.
18. Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu : Josefa Simici (2007), 181.
19. Vunau kei na Veiyalayalati 14:7.
20. Vunau kei na Veiyalayalati 76:5, vakamatatataki

Mai vei Elder David A. Bednar

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikaruā

Yadrava Tiko ena Gumatua Kecega

E dua na gacagaca ni veivakaroti vakayalo . . . ena rawa ni vukei ira na itubutubu e Saioni me ra yadra tiko ka me ra kila na veika e yacovi ira tiko na luvedra.

Ena dua na gauna lekaleka sa oti au a draiva tiko ena noqu motoka a tekivu mimiri mai na uca ni ca-va ena iloilo e liu. Ena batu ni gaunisala, a vakaraitaki toka mai kina e dua na ivakaro livaliva ka veirauti vinaka: “Tobu Wai e Liu.” Na vanua au draiva tiko kina e vaka me tuvaki vinaka tu. Ia na itukutuku bibi oqo e vakarautaki au ki na leqa au rawa ni sotava kau se be-ra ni raica. Niu toso tiko ki na vanua au lako tiko kina, au sa draiva vakamalua ka vakaraica toka vakavinaka de so tale na ivakaro ni veika rerevaki.

Era sa tu na ivakatakilakila ni ivakaro taumada ena vuqa na ituvali ni noda bula. Me kena ivakaraitaki, na katata ni yago sa rawa me imatai ni ivakatakilakila ni tauvimate se metatka. Era sa vakayagataki tiko na ivakatakilakila ni bula vakailavo kei na veivanua ni cakacaka me tukuna na veiituvaki namaki ni bula vakailavo ena noda dui vanua kei vuravura tauoko. Ka vaka-tau tiko ki na vanua eda bula tiko kina ena vuravura oqo, eda rawa ni vakaroti me baleta na ualuvu, sisi ni uca cevata, cagilaba, sunami, covulaca, se cava ena vula ililiwa.

Eda sa vakalougatataki talega ena

ivakatakilakila ni ivakaro vakayalo me ivurevure ni veitaqomaki kei na veidu-simaki ki na noda bula. Vakacava beka na nona vakaroti Noa na Kalou ena vei-ka se bera ni raici, ka a “taya e dua na waqa ko koya me vakabulai ira kina na nona lewe ni vale” (Iperiu 11:7).

A vakaroti o Lai me biuti Jerusalemi ka kauta na nona matavuvale ki na lekutu baleta ni o ira na tamata a vunauci ira o koya me ra veivutuni era sa saga me vakamatei koya (raica na 1 Nifai 2:1–2).

Na i Vakabula Vakaikoya a vakabulai ni a veivakaroti kina e dua na agilosí: “Raica sa qai rairai vei Josefa ena tadra e dua na agilosí ni Turaga, ka kaya, Mo

cavu tu, mo kauta na gone lailai kei tina, ka dro ki Ijipita, ka waraka kina na noqu vosa vei iko: ni na vakasaqara na gone lailai ko Eroti me vakamatea” (Maciu 2:13).

Me da vakasamataka mada na vosa ni Turaga ena ivakatakila ka vakatokai tiko me Vosa ni Vuku: “Au sa solia vei kemudou na ivakaro oqo mo dou bula kina; io au sa vakasalataki kemudou rawa oqo ena vuku ni veika ca kei na nodra inaki ca na tamata ena gauna oqo” (V&V 89:4).

E dodonu me veituberi na ivakaro vakayalo ka me da yadrava vagumattua tiko. O iko kei au daru bula tiko ena “siga ni veivunauci” (V&V 63:58). Me vaka ga ni da na vakaroti tikoga, sa dodonu kina me vaka sa veivunauci tiko kina o Paula na iApositolo meda “yadrava tiko . . . ena gumattua kecega” (Efeso 6:18).

Sa noqu masu me na dusimaki keda na Yalo Tabu niu na vakamacalataka e dua na gacagaca ni veivakaroti vakayalo ena rawa ni vuksi ira na itubutubu e Saioni me ra yadra tiko ka me ra kila na veika e yacovi ira tiko na lvedra. Na gacagaca ni ivakaro taumada oqo sa baleti ira na gone ni yabaki ni bula kece ka tiko kina e tolu na ituatuva me vakaliuci: (1) wilika ka veiwaseitaka vata kei ira na luvemuni na iVola i Momani, (2) wasea ena veigauna na nomuni ivakadinadina ni dina na kospeli vei ira na luvemuni, ka (3) sureti ira na luvemuni me ra vulica vakataki ira ga na kospeli ka me kakua ni tukuni tikoga vei ira. O ira na itubutubu era cakava na ka oqo ena yalodina era na vakalougatataki me ra kila rawa na ivakatakilika taumada ni nodra tubu vakayalo ka bolei tiko na lvedra ka ra na vakavakarau vakavinaka cake me ra ci-qoma na veivakauqeti me ra vaqaqacotaki ira ka vuksi ira na lvedra.

iMatai ni iTuvatuva : Wiliki kei na Veiwaseitaka ni iVola i Momani

Sa umani tu ena iVola i Momani na taucoke ni kospeli ni iVakabula ka sa ivola duadua ga e vakadinadatuka na Turaga Vakaikoya ni sa dina (raica na V&V 17:6; raica talega na Russell M. Nelson, A iVakadinadina ni Vola i Momani,” *Liaona*, Janu. 2000, 84). Sa

dina sara, ni iVola i Momani sa vatuvakadei ni noda lotu.

Na kaukauwa ni veivakauqeti kei na veivakavou ni iVola i Momani e lako ruarua mai ena kena vakatabakiduataki tiko vua na Turaga o Jisu Karisito kei na kena ivakavuvuli e dodonu vakalou ka matata. E kaya o Nifai, “Au sa dauvinakata meu vakamacala vakavinaka vei ira na wekaqu me ra kila vakavinaka” (2 Nifai 25:4). Na yavu ni vosa *vinaka* ena tikina oqo e sega ni baleta tiko na veika vakayago se rawarawa tu ga, ia sa baleta tiko na idusidusi e matata ka kila vakavinaka.

Na iVola i Momani sa ikoya na ivola e dodonu duadua e vuravura taucoko baleta ni sa vakatabakidua tiko kina na Dina (raica na Joni 14:6; 1 Nifai 13:40), o ya o Jisu Karisito, ka sa vakalesuya mai na veika sa matata ka talei ka a kau laivi mai na kospeli dina (raica na 1 Nifai 13:26, 28–29, 32, 34–35, 40). Na nodrau sema totoka e rua na iulutaga oqo—na kena vakatabakiduataki tiko na iVakabula kei na matata ni kena ivakavuvuli—ka veisureti kaukauwa tiko kina na ivakadinadina ni ikatolu ni Lewetolu Vakalou, o ya na Yalo Tabu.

Sa qai yaco kina, me vosa na iVola i Momani ki na yalodra kei na lomadra era na wilika ni sa ivola e duatani sara.

E vakatavulica o Parofita Josefa Simici ni gauna eda vakamuria kina na ivakavuvuli era tiko ena iVola i Momani eda na vuksi meda “toro voleka vua na Kalou” ka sega mai na dua tale na ivola (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 69). Ni da wilika vakawasoma ka veiwaseitaka na iVola i Momani ena sureta na kaukauwa me da vorata rawa kina na veitemaki ka me kadre mai vei keda na yalo ni veilomani ena loma ni noda matavuvalle. Ni veivosakitaki na vunau kei na ivakavuvuli ni iVola i Momani ena kauta mai na veimadigi baleti ira na itubutubu me ra dau wanonovi ira na lvedra, vakarorogo vei ira, vuli mai vei ira, ka vakatavulici ira.

O ira na itabagone kece sara, o ira talega na gone dramidrami, era rawa ni ra vakauqeti ena yalo cecere ni iVola i Momani. Era na sega beka ni kila na gone na vosa kei na italianoa taucoko e tiko kina, ia sa rawa me ra vakila “na domo ni daucurumi” a vakamacalataka o Aisea (Aisea 29:4; raica talega na

2 Nifai 26:16). Kei na veitaro e taroga e dua na gone, na vakadidike e wasea e dua na gone, kei na veivosaki a caka era sa ivakaro bibi vakayalo taumada. Sa ka bibi kina, ni veivosaki vakaoqo ena vukei ira na itubutubu me ra kila na veika era sa vulica, vakasamataka, ka vakila tiko o ira na luedra me baleta na dina era sa umani tu ena ivola vakalou oqo, ka vakakina na veika dredre era na sotava tiko beka.

iKarua ni iTuvatuva: Wasei na iVakadinadina ena Veigauna

Na ivakadinadina sa ikoya na kila ni tamata yadua, e vakayavutaki ena ivakadinadina ni Yalo Tabu, ni sa dina na veika dodonu me baleta na ituvaki tawamudu. Na Yalo Tabu sa nodrau italai na Tamana kei na Luvena ka sa ikoya na qasenivuli kei na dauveidusimaki ni ka dina kecega (raica na Joni 14:26; 16:13). O koya gona ena “kaukauwa ni Yalo Tabu e na vakatakila vei [keda] na dina ni veika kecega” (Moronai 10:5).

Na kilaka kei na veivakadeitaki vakayalo mai vua na Yalo Tabu sa ikoya na ivakatakila sa yaco mai. Na vakasaqrarai kei na rawati ni veivakalougatataki oqo e gadrevi kina na yalo e dina, gagadre vakaidina, kei na vakabauta na Karisito (raica na Moroni 10:4). Na ivakadinadina yadua sa tiko kina na ilesilesi kei na vakanulewa.

Me ra tu vakarau na itubutubu ka yadrava tiko vakayalo me ra wasea na

nodra ivakadinadina vei ira na luedra ena kena gauna. E sega ni gadrevi me vakaparokaramutaki, vagaunataki, se volai. Ia, ni sega ni tuvanaki na wasei ni ivakadinadina vakaoqo, ena yaco vakadina na veilaveti kei na kena kaukauwa e tudei. “Dou kakua ni lomaocaocataka na ka mo dou kaya; ia mo dou vulica ka nanuma matua tiko na noqu ivakavuvuli; raica ena qai vakavotui mai ena kena gauna na ka me tukuni me ganiti ira na tamata yadua” (raica na V&V 84:85).

Me kena ivakaraитaki, na veivosaki vakamatavuvale e dau yaco ena gauna ni kana sa rawa me gauna totoka vua e dua na itubutubu me tukuna kina ka vakadinadina taka na nona a vakalougatataki ena veicakacaka a cakava ena siga o ya. Ka sega ni gadrevi sara me tekivu na wasei ivakadinadina ena malanivosa “Au wasea na noqu ivakadinadina.” Na noda ivakadinadina me na rawarawa tu ga me vaka “Au kila niu a vakalougatataki ena veivakauqet i vakayalo ena noqu cakacaka nikua,” se “Na dina ni ivolani kalou oqo sa dau ivurevure kaukauwa tu ga ni noqu dusimaki.” Ena rawa talega me wasei na ivakadinadina ni da vodo vata tiko ena motoka se basi se ena veivanua tale eso.

Ni ra rogoca na luedra na noda ivakadinadina ena veigauna eso kei na nodra taleitaka se sega sa vakavurea tiko mai na ivakatakila taumada ni dua na ivakaro. Na vakasama ni dua na

gone me baleta e dua na lesoni ni vuli ivolani kalou vakamatavuvale se dua na ivakamacala dina ni ivakavuvuli ni kospeli se itovo ena rawa me veivakararamataki ka vukei ira na itubutubu me ra kila vakavinaka na cava era taroga tiko se gadrevi o ira na luedra. Na veivosaki vakaoqo—vakabibi me ra dau maqua tiko na itubutubu me ra vakarorogo me vaka ga ni ra dau via vosa—ena rawa me tara cake e dua na veimaliwai ni veitokoni kei na veitaqomaki ena itikotiko ka vakayaloqaqataka na kena veivosakitaki tikoga na veiiulutaga dredre.

iKatolu ni iTuvatuva: Sureti O Ira na Luedra Me ra Cakava

Ena veitikina cecere ni ibulibuli kecega ni Kalou, era tiko kina na “veika me caka kei na veika me cakacakataki” (2 Nifai 2:14). Sa ikeda na luvena na Tamada Vakalomalagi, ka da sa vakalougatataki ena isolisolni galala ni digidigi vakayalo, na lewa kei na kaukauwa ni tu vakaikoya ena ka meda cakava. Ena isolisolni galala ni digidigi eda sa kena mata, ka me da tekivu ena cakacaka ka sega ni da veimurimuri tiko—vakabibi me da “kila ka, . . . io ena vuli kei na vakabauta” (V&V 88:118).

Ni da vulica na kospeli, e dodonu me da “muria na vosa ka kakua ni rogoce walega” (Jemesa 1:22). Ena tadolna yaloda ki na veivakauqet i Yalo Tabu ena gauna eda vakayagataka kina vakadodonu na noda digidigi ka cakacaka ena ivakavuvuli dodonu—eda na sureta kina na Nona veivakatavulici kei na kaukauwa ni ivakadinadina. Sa nodra ilesilesi vakalou na itubutubu me ra vukei ira na luedra me ra cakacaka ka vakasaqara na kilaka ena vakabauta. Ka sa na rawa vua e dua na gone me vakaitavitaki koya ena ituvaltu ni vuli oqo.

Ni soli e dua na ika vua e dua ena kania ga vakadua. Vakatavulici e dua me kila na siwa ena vakani koya ena nona bula taucoko. Ni da sa itubutubu ka dauveivakatavulici ena kospeli, o iko vata kei au daru na sega ni soli ika wavoki; ia, sa nodaru ilesilesi me daru vakatavulici ira na luedra me ra kila na “siwa ika” ka me ra tudei tu vakayalo. Na inakinaki bibi oqo ena rawa vakavina ga ni da vakayaloqaqataki ira na

luveda me ra cakacaka ga ena ivakavuvuli dodonu—ena noda vupei ira me ra vuli ka cakava “Kevaka e dua na tamata sa via cakava na loma i koya, ena kila se sa ka mai vua na Kalou na ivakavuvuli” (Joni 7:17). Na vuli vakaoqo sa gadrevi kina na kena vakaitavi na yalo, vakasama, kei na yago ka sega ni vakamumuri wale tu ga.

Ni ra sureti na gone me ra vulica na kospipeli ka cakava ka sega ni vakamumuri tu ga e vakayavutaki ena kena wiliki ka veivosakitaki na iVola i Momani ka wasei na ivakadinadina ena veigauna eso ena noda itikotiko. Vakasamatata mada, me kena ivakaraitaki, e dua na lotu vakamatavuvale ka ra sureti kina na gone ka ra namaki tiko me ra tu vakarau me ra mai taroga na veika era sa wilika ka vulica mai na iVola i Momani—se dua na iulutaga a vakamacalataki ena dua na veivosaki vakospipeli se ena itikotiko. Ka vakasamatata talega ni ra na taroga na gone na veika eso era na sega ni sauma rawa o ira na itubutubu. Eso na itubutubu era na rivarivabitaka beka na tuvanaki vakadodonu ni lotu vakamatavuvale. Ia na lotu vakamatavuvale vinaka duadua e sega ni kena liu taumada na vakavakarau, veika me voli mai, se mai na veiparokaramu vakaidusidusi se veika vakaiyaloyalo. Sa dua na madigi lagilagi vei ira na lewe ni matavuvale me ra vakasaqara vata na ivolanikalou, ka me ra vakavulici mai vua na Yalo Tabu. “Raica sa tautauvata ga na dauvunau kei koya sa vakarorogo, io na ivakavuvuli kei koya sa vuli; . . . io era sa tautauvata na tamata kecega ka ra sa gumatua sara ena nodra itavi” (Alama 1:26).

E daru sa vupei ira tiko beka na luveda me ra yaco me ra ivakaleslesi ena cakacaka ka vakasaqara me ra kila ka ena vuli kei na vakabauta, se daru sa vakatavulici ira tiko beka na luveda me ra waraka me ra na vakatavulici ka vakamumuri wale tu ga? Eda sa vakabibitaka tiko beka o ikeda na itubutubu na ivakarau ni ika vakayalo me ra kania, se eda sa vupei ira tikoga me ra cakacakata, ka vulica ga vakai ira, ka tudei tu ka sega ni vakayavalati rawa? Eda sa vupei ira tiko beka na luveda me ra maqusa yani ena kerekere, vakasaqaqara, kei na tukituki? (Raica na 3 Nifai 14:7.)

Ena sega ni rawa me soli wale tu ga

vei ira na luveda na kila vakayalo daru sa ciqoma ka vakalougatataki kina, ka sa vakadeitaki e yalodaru ni sa dina. Na icurucuru ni gugumatua kei na kilaka ena vuli kei na vakabauta me na saumi me rawati ka “taukeni” vakatamata ya-dua na kilaka oqo. Oqo ga na sala me na vakilai talega kina ena yalo na veika e kila tiko na vakasama. Oqo ga na sala ena rawa kina vua e dua na gone me taukena na veivakalougatataki oqo ka kakua ni vakararavi ki na nodra kila vakayalo kei na veika era sotava na itubutubu kei ira na qase. Oqo ga na sala era na tu vakarau kina vakayalo na luveda me baleta na bolebole ni bula oqo.

Yalayala kei na iVakadinadina

Au sa vakadinadina taka ni o ira na itubutubu era dau wilika ka veivosakitaka vakawasoma kei ira na luvedra na

iVola i Momani, ka ra wasea ena veigauna vei ira na luvedra na nodra ivakadinadina, ka ra sureti ira na luvedra me ra vulica na kospipeli ka cakava ka ra sega ni vakamumuri wale tu ga era na vakalougatataki me ra na raica na veika sa tu mai liu (raica na Moses 6:27) ka ra na rogoca rawa na domo ni davui (raica na Isikeli 33:2–16). Na kilaka kei na veivakauqeti vakayalo ko ni na ciqoma mai na tolu na itovo semati vata vakalou oqo ena yaco kina mo ni tudei tu vaka na ivakatawa ena vale cecere me baleti ira na nomuni matavuvale ka—“yadrava tiko . . . ena gumatua kecega” (Efeso 6:18)—me ra kalougata kina na nomuni matavuvale kei na nomuni kawa kei na nomuni kawa era muri mai. Au sa yalataka ka vakadinadina taka ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■